

TÜRK DEVLETLERİ TEŞKİLATI-1

YAŞAR YENİÇERİOĞLU

Türk Devletleri Teşkilatı-1

Yaşar Yeniçerioğlu

Prof.Dr.Mehmet Eröz, ta 1977'de "Türk Kültürü Araştırmaları" adlı eserinde şöyle diyor: "Türkiye'de gelişecek, geliştirilecek milli kültürün, bütün Türk dünyasına yayılmasından sonra, ileride Türk birliği de meydana gelecektir (Kutluğ Yayıncılık, 1977, s.126)".

Yine aynı yıllarda rahmetli Alparslan Türkeş de şunları söylüyor: "Türk Milliyetçiliği demek, Türk Milleti'ni sevmek demektir. Türk Milleti'nin iyiliğini istemek, onun yüceltilmesi için çalışmak, onun hakkını- hukukunu çiğnetmemek, korumak ve milletimizi, kısa zamanda dünyanın en çok refaha ermiş, en zengin, en güçlü toplumu haline getirmek; dağınıklığı gidermek, esaret altında bulunanların esaretten kurtulmasını sağlamaya çalışmak ve Türklerin, kendi aralarında sıkı bir sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi iş birliğinin gelişmesini sağlamak..."

Evet. Bizim misyonumuz, Türklük davasıdır. Gaspıralı İsmail Bey'in dediği gibi; "Dilde, fikirde, işte birlik" davasıdır. Tüm dünya Türklerinin, buldukları coğrafyalarda rahat, huzur ve mutlu yaşamaları davasıdır. Kısacası "Türk Birliği" davasıdır.

Türk birliği, bazıları için belki hayaldi ama bizim için olmayacak bir hedef değildi: Bugün, bunun yavaş yavaş gerçekleştiğini görüyoruz.

Teşkilatın Kısa Tarihçesi

SSCB'nin dağılmasıyla birlikte 29 Ekim 1992 tarihinden itibaren "Türkçe Konuşan Devletler Devlet Başkanları Zirveleri" yapılmaya başlandı. Bir ara kesintiye uğrasa da yeniden toplanan devlet başkanları; 3 Ekim 2009 tarihinde "**NaHCivan Anlaşması**"nı imzalayarak "Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi"ni kurdular. **Azerbaycan Cumhuriyeti, Kazakistan Cumhuriyeti, Kırgız Cumhuriyeti ve Türkiye Cumhuriyeti** kurucu üye oldular.

16 Eylül 2010'da İstanbul'da yapılan zirvede, "**Türk Keneşi/Konseyi**"nin kuruluşu ilan edildi ve yapılacak toplantılar da "Türk Devletleri Zirveleri" olarak adlandırıldı. NaHCivan Anlaşması; 09/06/2010 tarih ve 5989 sayılı Kanun (R.G:15/07/2010-27642)'la yürürlüğe girdi.

22 Ağustos 2012'de [Bişkek](#)'te yapılan 2.zirve sırasında Dışişleri Bakanları Konseyi'nin 2.toplantısında, "Türk Keneşi'nin Bayrağı" kabul edildi. Bayrak; Azerbaycan Cumhuriyeti bayrağının yıldızı, [Kazakistan Cumhuriyeti bayrağının](#) mavi rengi, [Kırgız Cumhuriyeti bayrağının](#) güneşi ve [Türkiye Cumhuriyeti bayrağının](#) hilalinden oluşturuldu: Üye devletlerin bayrakları ile birlikte 12 Ekim 2012'de İstanbul'da Sekreteryaya binasında düzenlenen törenle göndere çekildi.

Bu arada, bilgi olarak Prof.Dr.Ahmet Bican Ercilasun'un "Türk Keneşi" başlıklı yazısından birkaç paragraf aktaracağım: "Keneş sözüne artık alışmalıyız. Türkiye dışındaki hemen hemen bütün Türk Dünyası'nda keneş sözü kullanılmaktadır. Kelimenin anlamı 'şûra'dır; Batı dillerindeki 'konsey' kelimesinin tam karşılığıdır... (Teşkilatın ilk genel sekreteri) Emekli Büyükelçi Halil Akıncı'nın ifadesiyle 'Türk tarihinde ilk defa Türklerin gönüllü iş birliğiyle oluşturulan' teşkilatın adı kısaca Türk Keneşi'dir; Türk Keneşi, yani Türk Konseyi.

Keneş, bir Türk Dünyası örgütü olarak kurulmuştur; adı da Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi, kısaca Türk Keneşidir (23/10/2021, Milli Düşünce Merkezi)".

15 Ekim 2019'da Bakü'de yapılan 7.zirvede **Özbekistan Cumhuriyeti** tam üye oldu. 2 Eylül 2018'de

Çolpon Ata'da yapılan 6.zirvede **Macaristan Cumhuriyeti**, 12 Kasım 2021'de İstanbul'da düzenlenen 8.zirvede **Türkmenistan Cumhuriyeti** ve 11 Kasım 2022'de Semerkant'ta düzenlenen 9.Zirvede de **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti** (KKTC) gözlemci statüsünde teşkilatta yer aldılar.

Türk Keneşi'nin adı, 12 Kasım 2021 tarihinde İstanbul'da yapılan 8.Zirvede "**Türk Devletler Teşkilatı**" olarak değiştirildi.

Teşkilatın Amaçları

Nahçıvan Anlaşması'nın giriş kısmında; *"Bundan böyle ' taraflar' olarak anılacak Türk Dili Konuşan Ülkeler;*

- *Halkları arasındaki tarihi bağları, ortak dil, kültür ve gelenekleri temel alarak,*
- *Kapsamlı işbirliğinin daha da derinleştirilmesini arzu ederek,*
- *Siyasi çok kutupluluk ile ekonomi ve bilginin küreselleşmesi süreçleri çerçevesinde bölgede barışın güçlendirilmesine, güvenlik ve istikrarın teminine ortak katkıda bulunmayı arzu ederek,*
- *Müşterek bir yapı içerisinde etkileşimin, iyi komşuluk, birlik ve devletler ile halklar arasındaki işbirliği açısından mevcut olan geniş potansiyelin ortaya çıkmasını kolaylaştırdığını göz önünde bulundurarak,*
- *Karşılıklı güven, ortak çıkar, eşitlik, karşılıklı danışmalar, kültürel farklılıklara saygı ve türk dili konuşan ülkeler devlet başkanları zirveleri'nde tesis edilen müşterek kalkınma isteği ruhundan hareket ederek,*
- *Birleşmiş milletler şartının amaç ve ilkeleri ile uluslararası barış ve güvenlik, iyi komşuluk ve dostane ilişkilerin kurulmasını ve devletler arasında işbirliğini hedefleyen egemen eşitlik, toprak bütünlüğü ve uluslararası tanınmış sınırların ihlal edilmezliği dahil olmak üzere, uluslararası hukukun evrensel düzeyde kabul görmüş ilke ve normlarına bağlılıklarını teyit ederek,*

Aşağıda belirtilen hususlar üzerinde mutabakata varmışlardır." denilmektedir.

"Amaçlar ve Görevler" başlıklı 2.maddede ise; teşkilatın temel amaç ve görevleri şöyle açıklanmaktadır:

- *"Taraflar arasında karşılıklı güvenin, dostluk ve iyi komşuluğun güçlendirilmesi,*

Bölgede ve dünya genelinde barışın sağlanması, güvenlik ve emniyetin güçlendirilmesi,

- *Uluslararası örgütler ve uluslararası forumlar çerçevesindekiler de dahil olmak üzere, ortak çıkarların sözkonusu olduğu dış politika meselelerinde ortak tutum belirlemeye çalışılması,*
- *Uluslararası terörizm ve ayrılıkçılık, aşırı akımlar, insan kaçakçılığı, yasadışı uyuşturucu ticareti ile narkotik ve psikotropik maddelerle uluslararası mücadelede eşgüdümün sağlanması,*
- *Siyasi, ticari ve ekonomik konular ile kanunu uygulama, çevre, kültür, bilimsel-teknik, askeri-teknik, eğitim, enerji, ulaştırma, kredi ve finans alanları ve ortak çıkarları ilgilendiren diğer alanlardaki etkin bölgesel ve ikili işbirliğinin teşvik edilmesi,*
- *Ticaret ve yatırım açısından elverişli koşulların yaratılması, gümrük ve mallar ile hizmetlerin ve sermayenin dolaşımına imkan sağlayan düzenlemelerin basitleştirilmesi, mali sistem ve bankacılık işlemlerinin kolaylaştırılması,*
- *Tarafların halklarının yaşam koşullarının hızla iyileştirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla, eşit*

ortaklığa dayalı müşterek icraatlarla bölgede kapsamlı ve dengeli bir ekonomik büyüme, sosyal ve kültürel gelişimin sağlanması,

- *Uluslararası hukuk tarafından umumiyetle tanınan ilke ve normlara uygun olarak, hukukun üstünlüğü, iyi yönetim, insan hakları ve temel özgürlüklerin güvence altına alınması konularının ele alınması,*
- *Bilim ve teknoloji, eğitim, sağlık, kültür, spor ve turizm alanlarında etkileşimin genişletilmesi,*
- *Türk halklarının sahip oldukları zengin kültür ve tarihi mirasın değerlendirilmesi, kitlelere tanıtılması ve yayılmasında Tarafların basın ve iletişim araçları arasındaki etkileşimin özendirilmesi,*
- *Karşılıklı hukuki yardımlaşmanın hukukun muhtelif alanlarındaki işbirliğinin geliştirilmesi amacıyla hukuki bilgi değişimi hususlarının ele alınmasıdır”.*

Bu amaçları gerçekleştirmek üzere 3.maddeyle **“Devlet Başkanları Konseyi/ Dışişleri Bakanları Konseyi/ Kıdemli Memurlar Komitesi/ Aksakallar Konseyi/ Sekreteryası”** oluşturulmuştur.

4.madde ile de -diğer işbirliği olarak- parlamentolar arası işbirliği için **“Parlamentar Asamblesi”** ile bilim, eğitim, kültür ve sanat alanlarında işbirliğinin geliştirilmesi, Türk dünyasının ortak değerlerinin uluslararası seviyede tanıtılması ve kitlelere yayılması, Türk Dili konuşan ülkeler arasındaki kültürel bağların derinleştirilmesi amacıyla **TÜRKSÖY** çerçevesinde işbirliği yapılması benimsenmiştir.

Anlaşmanın daha sonraki maddeleri, oluşturulan alt kuruluşların görev tanımları ile diğer konulara ayrılmıştır.

Haftaya devam...